

STORTINGET

Innst. 140 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:239 S (2017–2018)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Enger Mehl, Ole André Myhrvold, Sandra Borch og Ivar Odnes om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt

Til Stortinget

Bakgrunn

Følgende forslag fremmes i representantforslaget:

- «1. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak. Forslaget må sikre den næringsdrivende valgtrett mellom full erstatning for økonomiske tap ved opphør av dyrehold eller økonomiske ekstrabelastninger ved fortsatt dyrehold.
2. Stortinget ber regjeringen sørge for at naturmangfoldloven § 19, hvor det heter at staten skal yte full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein skades eller drepes av rovvilt, blir oppfylt. Det må sikres at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt fremstår som eneste reelle skadeårsak.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for erstatningsoppjøret i 2017 for Oslo, Akers-

hus og Oppland.»

Det vises til dokumentet for nærmere begrunnelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til Representantforslag 239 S (2017–2018) om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt.

Komiteen viser til den todelte målsettingen i norsk rovdyrpolitikk, hvor det skal sikres bærekraftige rovviltbestander og fortsatt aktiv bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn.

Komiteen viser til at for at den todelte målsettingen skal ivaretas, er det avgjørende at det føres en tydelig geografisk differensiert forvaltning som, så langt det er mulig, skiller rovvilt og beitedyr. Det bidrar til et lavt konfliktnivå og tillit til en god og forutsigbar forvaltning.

Komiteen viser til at norsk rovdyrpolitikk må baseres på naturmangfoldloven og være i tråd med Bernkonvensjonen.

Komiteen viser til at Norge har vedtatt et bredt rovviltforlik i 2004, et enstemmig rovdyrforlik i 2011 og et forlik om ulv mellom Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet i 2016.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, forutsetter at de vedtatte føringene fra stortingsflertallet blir fulgt opp av regjeringen og klima- og miljøministeren.

Komiteen viser til at midler til gode forebyggende tiltak og en god erstatningsordning for tap av beitedyr er sentralt for å sikre oppslutning i folket om rovdyrpolitikken.

Komiteen viser til at forslaget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak. Forslaget må sikre den næringsdrivende valgtrett mellom full erstatning for økonomiske tap ved opphør av dyrehold eller økonomiske ekstrabelastninger ved fortsatt dyrehold. Det gjøres oppmerksom på at midler etter forskriften til forebyggende tiltak og erstatning for tap av beitedyr til rovvilt regulerer to ulike situasjoner. Erstatning reguleres i naturmangfoldloven og er en bestemmelse som gir rett til full erstatning dersom visse vilkår er oppfylt, mens forskriften om forebyggende tiltak er en tilskuddsordning man kan søke om midler fra til for eksempel forsinket beiteslipp og tidlig nedsanking, men hvor man ikke har krav på tilskudd.

Komiteen viser til at det på rovviltfeltet er etablert mange ordninger med ulike former for økonomisk kompensasjon. Det er også en egen ordning for kompensasjon ved vedtak om beiterestriksjoner etter dyrevelferdsloven.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at forslaget ber om at regjeringen sørger for at naturmangfoldloven § 19 oppfylles, og at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt framstår som eneste reelle skadeårsak. Flertallet viser til at det i dag utbetales full erstatning for tap av sau og tamrein til rovvilt. Om lag 10 pst. av utbetalt erstatning baserer seg på dokumenterbare skader, mens 90 pst. baserer seg på sannsynliggjorte skader.

Komiteen viser til at det er behov for mer kunnskap om tapsårsaker for beitedyr, og at Klima- og miljø-

departementet har satt i gang et prosjekt med mål om å styrke kunnskapen om ulike tapsårsaker på utmarksbeite. Det er viktig at berørte instanser stiller relevante data til rådighet for prosjektet.

Komiteen viser til at det i forslaget bes om at regjeringen sørger for at forskriften om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for erstatningsoppgjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland. Det vises til at retningslinjene for oppgjøret i Oppland og Akershus i 2017 innebar en særskilt ordning for kompensasjon etter tilskuddsforskriften om forebyggende og konfliktdependente tiltak, som ikke må forveksles med erstatningsforskriften som gjelder full erstatning for dokumenterte og sannsynliggjorte rovviltskader på husdyr og tamrein.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, påpeker at det er flere erstatnings- og kompensasjonsordninger som virker sammen, med det mål at storsamfunnet skal dekke omkostningene ved å ha rovdyr i Norge. Disse ble delvis etablert i en tid med langt mindre bestander og derfor på bakgrunn av mindre praktisk erfaring med økende bestander av store rovdyr. Flertallet mener derfor det er nødvendig med en vurdering av erstatningsordningene og kompensasjonsordningen (FKT). Dette er viktig for å bidra til ro om rovdyrpolitikken, at tapene går ytterligere ned, å skape forutsigbarhet for næringsdrivende og å sikre at ordningene i størst mulig grad blir objektivt rettferdige.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreta en vurdering av erstatningsordningene for tap av beitedyr til rovvilt og kompensasjonsordningen (FKT) og rapportere til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at næringsdrivende innenfor yngleområdene for stort rovvilt er sterkt presset av det nåværende forvaltningsregimet, og at én av flere utfordringer er at erstatningsordningene ikke er innrettet slik at de næringsdrivende får full kompensasjon for de tap som rovviltpolitikken medfører. Disse medlemmer viser til at dette er noe grunneiere har krav på i medhold av naturmangfoldloven § 19 og eiendomsvernet etter den europeiske menneskerettskonvensjon, tilleggsprotokoll 1 artikkel 1 (EMK T1.1).

Disse medlemmer mener at erstatningsordningene ikke tar høyde for at det i enkelte områder ikke lenger er mulig å opprettholde reindrift og/eller husdyrhold, og at det i andre områder innebærer reduserte næringsmuligheter for grunneierne. Disse medlemmer vil peke på det paradoksale i at dette så fremstilles av miljøforvaltningen som en gevinst ved at opphør i dyrehold gir færre rovviltskader.

Disse medlemmer mener at staten ikke fullt ut kompenserer de nødvendige skadeforebyggende tiltak som den enkelte næringsdrivende må gjennomføre i og ved rovviltsonene. Disse medlemmer viser til at hovedproblemet i denne sammenhengen er at det ikke er avsatt tilstrekkelig med midler (FKT-midler) til å dekke de forebyggende tiltak som dyreeiere må gjennomføre, og at slike tiltak som regel er en forutsetning for erstatning. Disse medlemmer mener at dette over tid fører til at husdyreiere gir opp og legger ned driften.

Disse medlemmer vil påpeke at det er slik at grunneiere i yngleområder for rovdyr lider tilsvarende og i noen tilfeller større økonomiske belastninger enn grunneiere innenfor verneområder som nasjonalparker, landskapsvernområder og naturreservater. Grunneierne i verneområder har, etter det disse medlemmer vet, krav på erstatning for økonomisk tap når vernet medfører at det blir vanskelig å drive videre, jf. naturmangfoldloven § 50. Disse medlemmer vil vise til de folkerettslige forpliktelser som Norge har sluttet seg til, som innebærer at staten skal bære de økonomiske belastninger som enkeltborgere påføres ved rådgivningskrenkninger og redusert mulighet til å utnytte egen eiendom i næringsøyemed.

Disse medlemmer mener etter dette at staten må erstatte de reelle kostnadene ved forebyggende tiltak og driftsomlegging i rovviltsonene på linje med erstatningsreglene ved etablering av verneområder. Det er disse medlemmers mening at naturmangfoldloven § 19 derfor må endres slik at den er likelydende med § 50 i samme lov.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil peke på at et annet problem ved dagens erstatningsordning er at det ikke sikres full kompensasjon for berørte beitebrukere ved rovviltangrep.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til utfordringer i forvaltningspraksis knyttet til forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Disse medlemmer viser til at det ved tap av husdyr til rovdyr ytes erstatning når kadaver gjenfinnes. I tilfeller hvor kadaver ikke gjenfinnes, noe som ofte ikke lar seg gjøre, kan det likevel gis erstatning ut over normaltapet dersom det er sannsynlighetsovervekt for at det enkelte dyr er drept eller skadet av rovvilt. Disse medlemmer er kjent med at det i mange saker konkluderes med at rovvilt ikke er sannsynlig skadevolder, til tross for at det er dokumentert forekomst av rovvilt i området og det ekstraordinære tapet ikke kan forklares på annen måte. Disse medlemmer er videre kjent med at dette skjer selv om beitebruker kan dokumentere at dyra har vært friske, og at det ikke er noe kritikverdige for øvrig ved beiteholdet. Resultatet

er dermed at erstatningen urettmessig avkortes slik at full erstatning ikke ytes.

Disse medlemmer vil også peke på en annen utfordring. I den grad det ytes erstatning for merarbeid ved rovdyrangrep, gis dette bare til dem som faktisk har tapt husdyr. Ved forekomst av rovdyr i et beiteprioritert område nedlegger beitelagene utallige timer med merarbeid og har ekstrakostnader for å begrense skadeomfanget samt for å dokumentere oppstått tap. Disse medlemmer viser til at dagens erstatningsordning bare sikrer erstatning for en begrenset del av disse utgiftene, og heller ikke for alle beitebrukerne. Når dyrene ikke kan nytte utmarksbeitene i den perioden som er nødvendig for å oppnå utmarksbeitetilskudd, påføres bonden tap som følge av dette.

Disse medlemmer vil til slutt vise til at det ble gitt egne retningslinjer ved Fylkesmannen i henholdsvis Oslo og Akershus og Oppland for å sikre full erstatning etter de store tapene til ulv i 2017. Disse medlemmer viser til at behovet for egne retningslinjer understreker at dagens erstatningsordning ikke er tilfredsstillende, og at forskrift om erstatning ved tap av husdyr til rovvilt må endres slik at den kommer i samsvar med de nevnte retningslinjene som ble utarbeidet i 2017.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak. Forslaget må sikre den næringsdrivende valgt mellom full erstatning for økonomiske tap ved opphør av dyrehold eller økonomiske ekstrabelastninger ved fortsatt dyrehold.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at naturmangfoldloven § 19, hvor det heter at staten skal yte full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein skades eller drepes av rovvilt, blir oppfylt. Det må sikres at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt fremstår som eneste reelle skadeårsak.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for

erstatningsoppjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser for øvrig til sine merknader i Innst. 330 S (2015–2016), der man sammen med Venstre og Miljøpartiet de Grønne kommer med flere forslag om å satse mer på konfliktdependende og tapsforebyggende tiltak, og der man tar til orde for å sette i gang forsøk med risikobaserte erstatningsordninger for å innhente kompetanse og erfaring.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at naturmangfoldloven § 19, hvor det heter at staten skal yte full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein skades eller drepes av rovvilt, blir oppfylt. Det må sikres at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt fremstår som eneste reelle skadeårsak.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr

full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak. Forslaget må sikre den næringsdrivende valgrett mellom full erstatning for økonomiske tap ved opphør av dyrehold eller økonomiske ekstrabelastninger ved fortsatt dyrehold.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sørge for at forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for erstatningsoppjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av samtlige av komiteens medlemmer unntatt medlemmene fra Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen foreta en vurdering av erstatningsordningene for tap av beitedyr til rovvilt og kompensasjonsordningen (FKT) og rapportere til Stortinget på egnet måte.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 17. januar 2018

Ketil Kjenseth

leder

Åsmund Aukrust

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Klima- og miljødepartementet v/statsråd Ola Elvestuen til energi- og miljøkomiteen, datert 11. oktober 2018****Representantforslag 239 S (2017–2018) om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Enger Mehl, Ole André Myhrvold, Sandra Borch og Ivar Odnes**

Jeg viser til brev fra Energi- og miljøkomiteen av 4. oktober 2018 vedrørende representantforslag 239 S (2017–2018) fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Emilie Enger Mehl, Ole André Myhrvold, Sandra Borch og Ivar Odnes om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt.

Det fremmes følgende forslag:

"1. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak. Forslaget må sikre den næringsdrivende valgrett mellom full erstatning for økonomiske tap ved opphør av dyrehold eller økonomiske ekstrabelastninger ved fortsatt dyrehold.

2. Stortinget ber regjeringen sørge for at naturmangfoldloven § 19, hvor det heter at staten skal yte full erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein skades eller drepes av rovvilt, blir oppfylt. Det må sikres at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt fremstår som eneste reelle skadeårsak.

3. Stortinget ber regjeringen sørge for at forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for erstatningsoppgjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland."

Innledningsvis vil jeg vise til at representantene fra Senterpartiet også tidligere har fremmet forslag i Stortinget som ligger nært opptil forslagene som nå fremmes. I Dokument 8: 1 S (2014–2015) om erstatningsvern for næringsutøvere innenfor yngleområdet for rovdyr, var forslaget:

"Stortinget ber regjeringen endre erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19, slik at den blir likelydende med lovens § 50. Dette vil gi grunneiere i yngleområdet for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak."

Energi- og miljøkomiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, var da enig i vurderingene fra tidligere klima- og miljøminister Tine Sundtoft

om at det i dag er gode økonomiske ordninger for eiere av beitedyr som blir berørt av rovvilt, jf. Innst. 141 S (2014–2015). Forslaget fra Senterpartiet ble ikke vedtatt.

I ettertid er det gjort flere tiltak for ytterligere å forsterke de økonomiske ordningene innenfor rovviltforvaltningen, slik som etablering av en ny økonomisk ordning til kommuner med ulverevir, nasjonalt fastsatte satser for tilskudd til hjemmebeite og tidlig nedsanking samt at regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2019 har økt midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak med 10 millioner kroner. I samme periode har også tapene av beitedyr til rovvilt blitt redusert i landet som helhet.

I pkt. 1 i forslaget foreslås det at Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til endring i erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 som sikrer grunneiere i yngleområder for rovdyr full erstatning ved beitenekt og tap av næringsgrunnlag dersom husdyrhold må oppgis, eller ved plikt til omfattende forebyggende tiltak.

Slik jeg forstår representantforslaget som helhet foreslås det å innlemme elementer fra forskrift 1. januar 2013 nr. 3 om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT-forskriften) i naturmangfoldloven § 19 om erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Jeg vil innledningsvis gjøre oppmerksom på at FKT-forskriften og erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 regulerer to ulike situasjoner, se nærmere omtale under. Videre er erstatningsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 19 en bestemmelse som gir rett til full erstatning dersom visse vilkår er oppfylt, mens FKT-forskriften er en tilskuddsordning man kan søke om midler fra, men hvor man ikke har krav på tilskudd.

På rovviltfeltet er det etablert mange ordninger med ulike former for økonomisk kompensasjon, inkludert tilskudd til forsinket beiteslipp og tidlig nedsanking. Disse gjennomgås i punkt a) – e) nedenfor. I tillegg er det en egen ordning for kompensasjon ved vedtak om beiterestriksjoner etter dyrevelferdsloven.

a) Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt. Staten skal etter naturmangfoldloven § 19 sikre full erstatning for dokumenterte og sannsynliggjorte rovviltskader på husdyr og tamrein. Retten til erstatning for rovviltskader er nærmere regulert gjennom forskrift 30. mai 2014 nr.

677 om rovvilterstatning for husdyr og i forskrift 4. mai 2001 nr. 468 om erstatning for tap av tamrein. I budsjettforslaget for 2019 (Prop. 1 S (2018–2019)) foreslår Klima- og miljødepartementet at det settes av 136,978 mill. kroner til erstatningsutbetalinger. Budsjettposten er satt som overslagsbevilgning, slik at det sikrer full erstatning også i tilfeller der budsjettet overskrides.

b) Tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader. Dette er en frivillig ordning som har som mål å forebygge rovviltskader i husdyrhold og tamreindrift gjennom å medvirke til å finansiere forebyggende tiltak. Dette kan være tiltak som fysisk skiller rovdyr og beitedyr som tidlig nedsanking av sau, forsinket slipp på utmarksbeite, flytting av beitedyr til mindre rovviltutsatte beiteområder, hjemmebeite, beredskapsareal, rovdyravvisende gjerder og kalving i gjerde. Det kan også være utvidet tilsynsaktivitet i kombinasjon med andre tiltak som bruk av vokterhund, kortvarig intensivt tilsyn som utføres kveld, natt og morgen når det er oppdaget akutte rovdyrskader og i kombinasjon med bruk av f.eks. kadaverhund eller nattkve og føring av tamrein i korte perioder av året for å samle flokken med formål å unngå rovvilttap. Miljødirektoratet fastsetter sats for utbetaling av tilskudd til kompensasjon for tidlig nedsanking av sau og for hjemmebeite hele beitesongen. Fastsettelsen av satsene gjøres av Miljødirektoratet på bakgrunn av en vurdering av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).

Videre skal midlene brukes til godtgjøring ved forsøk på skadefelling av rovvilt, og medvirke til å dempe konflikter og øke verdiskaping i lokalsamfunnet knyttet til forekomst av rovdyr. I tråd med føringer i rovviltpolitikken blir hoveddelen av midlene kanalisert gjennom de åtte regionale rovviltnevnene. Ordningen er nærmere regulert i forskrift 1. januar 2013 nr. 3 om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT-forskriften).

I budsjettforslaget for 2019 foreslår Klima- og miljødepartementet at det settes av 80,426 mill. kroner til slike tilskudd. Forslaget innebærer bl.a. at budsjettposten økes med 10,375 mill. kroner, til generell styrking av arbeidet med forebyggende og konfliktdempende tiltak, med særlig oppmerksomhet rettet mot arbeid for å finne langsiktige løsninger i områder med store tap av beitedyr til rovvilt slik som Nord-Østerdalen øst for Glomma i Hedmark.

c) Tilskudd til driftsomstilling grunnet rovvilt. Midler til driftsomstilling grunnet rovvilt gis til brukere som har hatt årvisse, betydelige tap til rovvilt. Ordningen er frivillig. Brukere innenfor kjerneområdene for bjørn og jerv, samt ulvesona har vært prioritert. I all hovedsak har omstillingsmidler vært gitt for å avvikle saueholdet

og etablere ny, eller utvide annen næringsvirksomhet. Driftsomstilling er et effektivt tiltak for å redusere tapene hos den brukeren som blir omstilt, og det bidrar til at brukeren kommer over i en annen form for næringsvirksomhet som er bedre tilpasset rovviltssituasjonen. Ordningen er nærmere regulert i forskrift 12. februar 2015 nr. 158 om tilskudd til driftsomstilling grunnet rovvilt. Innenfor budsjettposten for forebyggende og konfliktdempende tiltak er det satt av 10 mill. kroner til omstillingstiltak per år.

d) Kompensasjon for beiterestriksjoner. Ordningen innebærer at full kompensasjon blir gitt ved vedtak om beiterestriksjoner etter dyrevelferdsloven. Vedtak om beiterestriksjoner etter dyrevelferdsloven er for øvrig et virkemiddel som benyttes i svært begrenset grad. Ordningen er nærmere regulert i forskrift 9. juli 2010 nr. 1087.

e) Regjeringen opprettet i 2017 en egen støtteordning, jf. Prop. 129 S (2016–2017), for kommuner med ulverevir. Tilskuddet er en oppfølging av Stortingets vedtak 770 og 771 fra behandlingen av Meld. St. 21 (2015–2016) Ulv i norsk natur – Bestandsmål for ulv og ulvesone, jf. Innst. 330 S (2015–2016). I budsjettforslaget for 2019 foreslås det 20,560 mill. kroner til ordningen. Ordningen gir kommuner med ulverevir midler til ny næringsutvikling, tjenestetilbud eller andre tiltak som er relatert til ulv. Et annet formål kan være tilskudd til særskilt berørte næringsinteresser. Ordningen gjelder for kommuner i fylkene Hedmark, Akershus og Østfold som har ett eller flere ulverevir. Pengene vil bli fordelt likt mellom kommunene som søker om tilskudd og som har ulverevir, basert på Rovdatas informasjon om revir i endelig bestandsrapport som presenteres 1. juni hvert år. Variasjoner i antall ulverevir, og fordelingen av disse, avgjør hvor mange kommuner som det enkelte år blir berørt av ulverevir, og vil sammen med de årlige budsjettvedtakene i Stortinget bestemme størrelsen på tilskuddet kommunene vil motta.

Etter norsk rett gis det normalt ikke erstatning ved rådgighetsreguleringer. Rovviltfeltet er et saksområde med særskilte økonomiske ordninger for å redusere konsekvensene av å ha rovvilt i norsk natur.

De norske ordningene er gunstigere enn det som gjelder i andre land. Etter mitt syn er det ingen tvil om at disse ordningene sikrer beitebrukere full erstatning etter naturmangfoldloven § 19, uavhengig av om beitedyrene er i rovviltprioritert område eller i beiteprioritert område. Norsk regelverk og praksis er også i overensstemmelse med Den europeiske menneskerettskonvensjon.

Jeg kan heller ikke se at beitebrukere skal kunne ha krav på erstatning i de tilfeller det ikke er tap av eller skader

på beitedyr. Å åpne for rett til erstatning også for tilfeller der det ikke er tap eller skader fra rovvilt på beitedyr vil innebærer en betydelig utvidelse av erstatningsordningen som det er vanskelig å se konsekvensene av. Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at det er behov for å endre naturmangfoldloven § 19.

Jeg vil også påpeke at utformingen av beitetilskuddet også tar hensyn til tap av dyr på beite, der utmålingen av utmarksbeitetilskudd til sau og lam gjøres gjennom et veid gjennomsnitt av antall dyr sluppet på utmarksbeite og antall dyr sanket. Denne løsningen er utarbeidet i samarbeid med næringsorganisasjonene. I tillegg kan foretak som er organisert i beitelag få støtte til driftstiltak som tilsyn, sanking og andre fellestiltak knyttet til utmarksbeite. Formålet er å legge til rette for en mer rasjonell utnyttelse av utmarka, samt å redusere tap av dyr på beite (uavhengig av tapsårsak).

I **pkt. 2** i forslaget heter det bl.a. at det må sikres at praksis med avkortning av erstatning opphører når rovvilt fremstår som eneste reelle skadeårsak.

Tap av sau og lam på utmarksbeite skyldes en rekke forhold, herunder sykdom, ulykker, fluemark, giftige planter, rev og fredet rovvilt. Der rovviltskader dokumenteres gjennom kadaverfunn, utbetales det erstatning etter erstatningsforskriftene. Rundt 10 prosent av utbetalt erstatninger de siste tre årene er basert på dokumenterte skader. Der det ikke foreligger slik dokumentasjon, utbetales likevel rovvilterstatning dersom det er sannsynlighetsovervekt for at dyret er drept eller skadet av rovvilt. Rundt 90 prosent av utbetalte erstatninger de siste tre årene er ikke-dokumenterte skader.

Vurderingen av sannsynlighet må i det enkelte tilfelle foretas ut i fra en helhetlig og bred skjønnsmessig vurdering av de faktorer som følger av forskriftene og rettspraksis. I de fleste tilfeller gjenfinnes ikke kadaveret (i rundt 90 prosent av tilfellene). Det utbetales altså likevel erstatning dersom det er sannsynlighetsovervekt for at tapet skyldes fredet rovvilt.

Mangel på konkrete opplysninger om spesielle forhold som kan forklare tap, medfører ikke at årsaksfaktorene kan elimineres som lite sannsynlige. Mens man har svært god bestandsovervåking av rovvilt, samt en systematisk undersøkelse av kadaver der fredet rovvilt mistenkes å stå bak skadene, blir andre årsaker til tap på utmarksbeite i liten grad kartlagt og systematisert. Dette illustreres gjennom Mattilsynets årsrapport 2016 om arbeid med dyrevelferd, der det blant annet står følgende (s. 5): "Tap av beitedyr på utmark er den største utfordringen for dyrevelferden. De største tapene skyldes skader og fluemark. Rovdyrangrep får størst oppmerksomhet, men forårsaker ikke de største tapene".

Kunnskapsgrunnlaget om slike andre tapsårsaker for den enkelte besetning eller det enkelte beiteområde, er imidlertid langt dårligere enn de som gjelder rovvilt. Mulighetene for å hente inn ytterligere informasjon som kan bidra til å klarlegge hva som er årsaken til tapene, er også svært begrenset. Dette må tas i betraktning ved sannsynlighetsvurderingen.

Det er behov for mer kunnskap om alle tapsårsaker for beitedyr, og departementet har satt i gang et eget prosjekt med mål om å styrke kunnskapen om ulike tapsårsaker på utmarksbeite. En viktig forutsetning for at et slikt prosjekt skal lykkes, er imidlertid at berørte instanser stiller relevante data til rådighet.

Det er i dag vanskelig å vurdere omfanget av andre årsaksfaktorer enn rovvilt. Det skyldes at andre årsaker til tap på utmarksbeite enn rovvilt i liten grad er kartlagt og systematisert. Jeg har imidlertid tillit til at forvaltningen praktiserer regelverket så godt som det er mulig i lys av utfordringene knyttet til mangel på kunnskap om andre tapsårsaker enn rovvilt, og de vanskelige, skjønnsmessige vurderingene som må foretas.

I **pkt. 3** i forslaget foreslås det at Stortinget ber regjeringen sørge for at forskrift om erstatning når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt, endres i samsvar med de retningslinjer som ble gitt for erstatningsoppgjøret i 2017 for Oslo, Akershus og Oppland.

Jeg viser til at retningslinjene for oppgjøret i Oppland og Akershus i 2017 innebar en særskilt ordning for kompensasjon etter FKT-forskriften, og har ingen sammenheng med erstatningsforskriften som gjelder full erstatning for dokumenterte og sannsynliggjorte rovviltskader på husdyr og tamrein. Jeg viser i denne sammenheng til brevet fra Klima- og miljødepartementet om retningslinjene av 27. oktober 2017, der følgende nevnes:

"KLD mener at beitebrukere som oppfyller vilkårene i erstatningsforskriften, på vanlig måte skal søke og få dekket tap av husdyr og relevante følgekostnader knyttet til slike tap der dette følger av erstatningsforskriften."

Retningslinjene for oppgjøret i Akershus og Oppland i fjor sommer, som omfattet kompensasjon for blant annet utsatt beiteslipp/hjemmebeite, ekstraordinært tilsyn, kjøring og gjerdekostnader, ville derfor i praksis ikke ha hatt betydning for erstatning etter erstatningsforskriften dersom de hadde blitt lagt til grunn.

Det har for øvrig hele tiden blitt presisert at retningslinjene var en særskilt ordning for situasjonen som oppsto i Akershus og Oppland i fjor. Det har gjentatte ganger blitt presisert at den ordinære søknadsordningen for

forebyggende tiltak etter FKT-forskriften gjelder, og at bruker/beitelag på forhånd må søke om tilskudd til tiltak eller gjøre avtale med fylkesmannen, og at dette gjelder selv om det er snakk om akuttiltak. Det vil ikke være mulig å ha en permanent tilskuddsordning der den enkelte beitebruker eller beitelag gjennomfører en rekke tiltak staten skal dekke uten at disse er avklart i forkant med forvaltningsmyndighetene. Erfaringene fra beitesesongen 2017 har vist at det var et riktig grep av forvaltningen å etablere standardiserte satser for visse typer inngripende tiltak før jul 2017. Det gir berørte brukere større forutsigbarhet i pågående skadesituasjoner, og fylkesmennene har klare og entydige svar til berørte brukere som søker tilskudd til forebyggende tiltak.